

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3CdoR/6/2025
Identifikačné číslo spisu:	7223201725
Dátum vydania rozhodnutia:	24.09.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Renáta Gavalcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:7223201725.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky právnej veci navrhovateľa C. narodeného I. zastúpeného spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Martin Rusnák, s.r.o., Humenné, Námestie slobody 2, IČO: 56252901, proti 1/ P., narodenej I., (matka plnoletého dieťaťa), a 2/ B., narodenej I. (plnoleté dieťa) obe zastúpené advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Košice, Štúrova č. 20, o návrhu na zapretie otcovstva, vedenej na Mestskom súde Košice pod sp. zn. K2-17Pc/8/2023, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. októbra 2024 sp. zn. 21CoP/45/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 31. októbra 2024 sp. zn. 21CoP/45/2024 a rozsudok Mestského súdu Košice z 23. októbra 2023 č. k. K2-17Pc/8/2023-140 z r u š u j e a vec vracia Mestskému súde Košice na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Košice (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 23. októbra 2023 č. k. K2-17Pc/8/2023-140 rozhodol tak, že: „Návrh zamietla (I.). Navrhovateľa zaväzuje uhradiť matke a dieťaťu trovy pozostávajúce z trov právneho zastúpenia v plnom rozsahu každej vo výške 334,01 eura t. j. spolu 668,02 eura, ktoré je povinný zaplatiť na účet ich právnej zástupkyne do troch dní od právoplatnosti rozsudku (II.). Navrhovateľ nemá nárok na náhradu trov konania (III.).“

1.1. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, že návrh na zapretie otcovstva voči plnoletému dieťaťu bol podaný oneskorene. Otcovstvo manžela matky dieťaťa môže zaprieť otec dieťaťa ako aj matka v zákonných prekluzívnych lehotách, čo má za následok, že márnym uplynutím zákonnej lehoty ich nárok na zapretie otcovstva zaniká. Dieťa sa narodilo za účinnosti Zákona o rodine č. 94/1963 Zb. 25. 12. 1997, v zmysle § 57 ods. 1 citovaného zákona manžel mohol do šiestich mesiacov odo dňa, keď sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa, zaprieť na súde, že je jeho otcom. Išlo o prekluzívnu lehotu, jej márnym uplynutím právo na podanie návrhu na zapretie otcovstva zaniklo. Zákon o rodine č. 94/1963 Zb. bol zrušený Zákonom o rodine č. 36/2005 Z. z., podľa ktorého § 114 právne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. aprílom 2005 sa posudzujú podľa ustanovení tohto zákona. Vznik týchto právnych vzťahov, ako aj práva a povinnosti z nich vzniknuté sa však posudzujú podľa doterajších predpisov. Podľa § 117 Zákona o rodine na plynutie lehôt, ktoré sa k 1. aprílu 2005 neskončili, platia ustanovenia tohto zákona. V danom prípade teda otcovi uplynula zákonná lehota márnym uplynutím 6-tich mesiacov

od určenia otcovstva podľa domnienky manžela matky dieťaťa podľa § 61 Zákona o rodine účinného do 31. 3. 2005. Súčasný Zákon o rodine predĺžil zapieraciu lehotu zo 6 mesiacov na lehotu 3 rokov, avšak na navrhovateľa sa táto dlhšia lehota nevzťahuje, keďže jeho lehota začala plynúť a aj uplynula ešte pred platnosťou a účinnosťou súčasného Zákona o rodine. Podľa zákona o rodine platného do 31. 3. 2005 po márnom uplynutí lehoty na zapretie otcovstva mohol návrh na zapretie otcovstva podať generálny prokurátor. Takýto návrh nebol podaný. Lehota určená na tri roky od účinnosti zákona (do 31. 12. 2018) podľa prechodných ustanovení k úpravám účinným od 1. januára 2016 platí pre zapretie otcovstva pri kumulatívnom splnení nasledujúcich podmienok: 1. Dieťa, ku ktorému má byť zapreté otcovstvo sa narodilo po 7. 9. 2008. 2. O skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich otcovstvo manžela matky sa manžel alebo jeho opatrovník dozvedel do 31. 12. 2015. 3. Do 1. 1. 2016 sa nezačalo konanie o zapretie otcovstva. Ak by sa začalo konanie o zapretie otcovstva do 1. 1. 2016, platí ustanovenie § 119b ods. 2 Zákona o rodine. Ak sa dieťa narodilo pred 7. 9. 2008, zapieracie právo jeho rodičov sa malo realizovať podľa vtedy účinných ustanovení, a teda rodičom už lehota uplynula a zaprieť otcovstvo môže už len dieťa podľa § 96. Podľa súčasného Zákona o rodine, ak márne uplynula obom rodičom zákonná lehota na zapretie otcovstva, ak je to potrebné v záujme dieťaťa, môže súd na návrh dieťaťa rozhodnúť o prípustnosti zapretia otcovstva a až následne môže dieťa po právoplatnosti takéhoto rozhodnutia podať návrh na zapretie otcovstva. Ďalej súd považoval za potrebné uviesť, že i pokiaľ by boli splnené podmienky pre aplikáciu aktuálneho ustanovenia § 86 ods. 1 Zákona o rodine má za to, že navrhovateľ hodnoverne nepreukázal zachovanie prekluzívnej trojročnej lehoty na podanie návrhu podľa tohto ustanovenia. Dôvodom podania návrhu z jeho strany mala byť informácia poskytnutá jeho sestrou o tom, že v čase rozhodujúcom pre splodenie dcéry Z. mala mať jej matka mimomanželský pomer. Túto informáciu jej mala v roku 2004 poskytnúť matka dcéry, ktorá túto skutočnosť poprela. Zároveň to, že sestra mala uvedenú informáciu navrhovateľovi oznámiť až po 19-tich rokoch nepôsobí vierohodne. Manželstvo rodičov plnoletého dieťaťa bolo rozvedené v roku 2008. Matka sa so sestrou navrhovateľa podľa jej vyjadrenia nekontaktuje od roku 2007. Navrhovateľ vo svojej výpovedi potvrdil, že sestra od uvedenej doby opakovane navštívila SR, kontaktujú sa prostredníctvom sociálnych sietí, kedy najprv uviedol, že tento kontakt sa realizuje každý mesiac, neskôr ho charakterizoval ako sporadicky.

1.2. O trovách konania súd rozhodol podľa § 53; § 58 ods. 1 CMP. Priznal náhradu trov konania účastníkom, proti ktorým návrh smeroval.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie navrhovateľa, rozsudkom z 31. októbra 2024 sp. zn. 21CoP/45/2024, potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie; a určil, že navrhovateľ je povinný uhradiť trovy odvolacieho konania matke vo výške 143,25 eura a plnoletej dcére vo výške 143,25 eura na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovéj v lehote do 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

2.1. Odvolací súd konštatoval, že primárnou otázkou v tomto konaní bolo posúdenie uplynutia lehoty na podanie návrhu na zapretie otcovstva, keďže plnoletá dcéra Z. sa narodila za účinnosti zákona č. 94/1963 Zb., Zákona o rodine. Citovaný zákon stanovoval kratšiu lehotu na zapretie otcovstva než súčasný zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine. Komentár zákona k novej právnej úprave k plynutiu lehôt uvádza, že azda najčastejším prípadom je predĺženie lehoty oproti pôvodnej právnej úprave. Podmienkou možnosti aplikovať ustanovenie § 117 súčasného Zákona o rodine je, že lehota už začala plynúť a k 1. aprílu 2005 ešte v pôvodnej dĺžke neskončila. Ak by lehota do účinnosti zákona už uplynula, tak sa jej plynutie neobnoví, a to ani v prípade, ak je lehota podľa nového Zákona o rodine omnoho dlhšia než pôvodná lehota (porovnaj Pavelková: Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 3. vydanie, 2019). Uplynutím prekluzívnej lehoty v trvaní šiestich mesiacov podľa § 57 ods. 1 zák. č. 94/1963, Zb., Zákon o rodine účinného v čase narodenia plnoletej dcéry zanikol nárok otca na podanie návrhu na zapretie otcovstva, a to uplynutím dňa 25. júna 1998, uplynutím šiestich mesiacov odo dňa narodenia dcéry Z.. Aj podľa názoru odvolacieho súdu uvedený deň bol posledným dňom prekluzívnej lehoty, v priebehu ktorej otec mal nárok na zapretie otcovstva voči dcére a mohol predmetný nárok uplatniť na súde. Nedá sa súhlasiť s odvolateľom, že jeho nárok ako otca na zapretie otcovstva k dcére existoval v čase nadobudnutia účinnosti zák. č. 36/2005 Z. z. o rodine. V čase nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona bola totiž prekluzívna lehota skončená, jej plynutie sa neobnovilo a jeho nárok sa nespravuje ustanoveniami zákona č. 36/2005 Z. z. Správne súd konštatuje nemožnosť použitia § 86 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. v znení účinnom v čase podania návrhu. Súd prvej inštancie správne posúdil, že

prekluzívna lehota na podanie návrhu na zapretie otcovstva voči dcére Z. už uplynula a návrh zamietol. Odvolateľ namieta porušenie práva na spravodlivý proces tým, že súd nevykonával ním navrhované dôkazy. Posúdením obsahu spisu a záverov súdu sa s postupom súdu nevykonávať navrhnuté dôkazy odvolací súd stotožňuje. Odvolací súd k tejto námietke uvádza, že dokazovaním je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (porovnaj I. ÚS 52/03). Logickým dôsledkom prijatého právneho posúdenia súdom prvej inštancie o uplynutí prekluzívnej lehoty na podanie návrhu bolo, že súd už nepristúpil k vykonaniu nijakých ďalších dôkazov, keďže nebola naplnená základná procesná podmienka, aby bol návrh podaný včas. Argument, že je aj v záujme plnoletej dcéry, aby sa otcovstvo jednoznačne preukázalo, je však na jej vlastnom posúdení a súd svojím rozhodnutím nemôže nahradiť návrhovú iniciatívu plnoletej dcéry. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu vyplýva, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, pričom podľa názoru odvolacieho súdu zistené závery vyplývajúce zo zisteného skutočného stavu sú nie sú svojvoľné, neudržateľné a nepopierajú podstatu práva na spravodlivý súdny proces. Odvolací súd sa s rozhodnutím súdu prvej inštancie stotožnil, postupom podľa § 387 CSP potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny vrátane výroku o trovách konania.

2.2. Odvolací súd priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania matke a plnoletej dcére v zmysle ich návrhu a podľa ustanovenia § 53 a § 58 Civilného mimosporového poriadku. Obe účastníčky náhradu trov konania odvolacieho požadovali a ich priznanie požaduje odvolací súd za spravodlivé a dôvodné. V konaní boli plne úspešnými účastníkmi.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

3.1. Dovolateľ uvádza, že považuje dovolaním napadnuté výroky I. a II. za nejasné, neurčité a aj nezrozumiteľné, a teda v celom rozsahu zmätočné. V samotnom rozhodnutí súdu prvej inštancie ako aj súdu odvolacieho absentuje vysporiadanie sa so skutočnosťou, či bola vyriešená otázka samotnej prípustnosti návrhu na zapretie otcovstva. Ani súd prvej inštancie a ani súd odvolací sa nevysporiadali z dôvodmi navrhovateľa, ktoré ho viedli k podaniu návrhu, že navrhovateľ svoj návrh oprel o schválenú novelu zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, ktorej účinnosť nastala 01. 01. 2016. V rozhodnutí PL ÚS 1/2010-57 z 20. 04. 2011 bolo vyslovené, že § 86 ods. 1 zákona o rodine nie je v súlade s článkom 6 ods. 1 a článkom 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o rodine pôvodne upravovalo možnosť manžela zaprieť otcovstvo do 3 rokov odo dňa, kedy sa dozvedel, že sa jeho manželke narodilo dieťa. Súčasná platná právna úprava stále upravuje možnosť manžela matky zaprieť otcovstvo v subjektívnej lehote 3 rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke. Je zrejmé, že navrhovateľ dodržal subjektívnu lehotu 3 rokov od momentu, kedy sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa. Ani súd prvej inštancie a ani súd odvolací sa prioritne nezamerali a nevyriešili tzv. predbežnú otázku, a to ako sa súdy vysporiadali zo skutočnosťou, či bola vyriešená otázka samotnej prípustnosti návrhu na zapretie otcovstva.

3.2. Dovolateľ navrhuje, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátil na ďalšie konanie. Dovolateľ ďalej navrhuje, aby bola odložená vykonateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj rozsudku odvolacieho súdu, a to až do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní.

4. Matka a plnoletá dcéra vo svojich vyjadreniach k dovolaniu zhodne uviedli, že pokiaľ otec namieta, že sa odvolací súd, ani prvoinštančný súd, nevysporiadali s jeho údajným preukázaním včasnosti podania jeho návrhu na zapretie otcovstva, body 15. až 17. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu sú venované práve zodpovedaniu tejto otázky. Prvoinštančný súd otázku včasnosti podania návrhu otcom dôsledne zodpovedal v bode 28. odôvodnenia svojho rozsudku. Právo otca podať návrh na zapretie otcovstva, ktoré mu vzniklo dňom, kedy sa dozvedel, že sa matke, jeho manželke, narodilo dieťa, mu v súlade s ust. § 57 ods. 1 zák. č. 94/1963 Zb., (teda predpisu platného v čase narodenia plnoletej dcéry a momentu, kedy sa otec o jej narodení dozvedel), zaniklo dňa 25. júna 1998. V čase nadobudnutia účinnosti ust. § 86 ods. 1 v platnom znení toto právo neexistovalo, neobnovilo sa a nemohlo sa

označením ustanovením zákona o rodine preto ani riadiť. Subjektívny pocit otca, ktorý považuje za „absolútne absurdné“, aby mu lehota na podanie návrhu na zapretie otcovstva uplynula dňom 25. júna 1998, nie je spôsobilý nijakým spôsobom ovplyvniť aplikáciu právnych predpisov prvoinštančným, ani odvolacím súdom. Akékoľvek iné posúdenie prípustnosti návrhu otca než také, podľa ktorého je oneskorene podaný, by bolo v priamom rozpore s jednoznačnou a kogentnou úpravou zapretia otcovstva podľa zák. č. 94/1963 Zb. a s prechodnými ustanoveniami zák. č. 36/2005 Z. z. a predstavovalo by neprípustnú retroaktivitu v aplikácii právnych predpisov.

4.1. Podľa matky dovolanie otca preto nie je prípustné. Matka navrhuje, aby dovolací súd zamietol návrh otca na odklad vykonateľnosti rozsudkov odvolacieho a prvoinštančného súdu. Matka navrhuje, aby jej bolo priznané právo na náhradu trov dovolacieho konania voči otcovi v plnom rozsahu.

4.2. Podľa plnoletej dcéry dovolanie otca preto nie je prípustné. Plnoletá dcéra navrhuje, aby dovolací súd zamietol návrh otca na odklad vykonateľnosti rozsudkov odvolacieho a prvoinštančného súdu. Plnoletá dcéra navrhuje, aby jej bolo priznané právo na náhradu trov dovolacieho konania voči otcovi v plnom rozsahu.

5. Podľa § 444 ods. 1, 2 CSP, dovolací súd môže na návrh odložiť právoplatnosť a vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa.

6. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/144/2019 alebo 2Cdo/91/2021, ktoré prešlo aj testom ústavnosti, viď IV. ÚS 578/2022 a v ňom odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4SŽ/165/95).

7. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 2 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné, a to z nasledujúcich dôvodov:

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa

účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 zo dňa 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlads medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávanych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

14. K námietkam dovolateľa týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

15. Konanie odvolacieho súdu v prejednávanej veci však takéto vady nevykazuje. Prvoinštančné a

odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09). Podľa názoru dovolacieho súdu odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v spojení s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 CSP a § 220 ods. 2 CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu ako aj z rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, pričom podľa názoru dovolacieho súdu zistené skutkové závery odvolacieho súdu nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý (riadny) proces.

15.1. Odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí sa riadnym spôsobom vysporiadal s námietkami dovolateľa v bodoch 15. až 17., keď dospel k záveru, že uplynutím prekluzívnej lehoty v trvaní šiestich mesiacov podľa § 57 ods. 1 zák. č. 94/1963, Zb., Zákon o rodine účinného v čase narodenia plnoletej dcéry zanikol nárok otca na podanie návrhu na zapretie otcovstva, a to uplynutím dňa 25. júna 1998, uplynutím šiestich mesiacov odo dňa narodenia dcéry Z.. Podľa názoru odvolacieho súdu uvedený deň bol posledným dňom prekluzívnej lehoty, v priebehu ktorej otec mal nárok na zapretie otcovstva voči dcére a mohol predmetný nárok uplatniť na súde. Odvolací súd dôvodil, že v čase nadobudnutia účinnosti uvedeného zákona bola totiž prekluzívna lehota skončená, jej plynutie sa neobnovilo a jeho nárok sa nespravuje ustanoveniami zákona č. 36/2005 Z. z., a teda konštatoval nemožnosť použitia § 86 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. v znení účinnom v čase podania návrhu.

16. V reakcii na dovolacie argumenty navrhovateľa dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je tento prípad. Navrhovateľ preto neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nedostatočným a nepresvedčivým odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (II. ÚS 78/05).

16.1. Skutočnosť, že dovolateľ sa s názorom súdov nižšej inštancie nestotožnil, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP tak nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Navrhovateľ preto neopodstatnene namieta existenciu tejto vady v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že dovolateľ neopodstatnene namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mal znemožniť uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolací súd preto dovolanie navrhovateľa v tejto časti ako procesne neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

18. Dovolací súd sa ďalej zaoberal s namietaným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP.

19. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k

nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

21. Dovolací súd v prvom rade uvádza, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu, (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Je potrebné však zdôrazniť, že otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť výlučne iba tá právna otázka, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

22. Z obsahu dovolania je zjavné, že dovolateľ ako právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 uviedol otázku, či sa má použiť súčasná platná právna úprava, ktorá stále upravuje možnosť manžela matky zaprieť otcovstvo v subjektívnej lehote 3 rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke.

23. V danej súvislosti dovolací súd uvádza, že táto vyššie vymedzená právna otázka ešte nebola dovolacím súdom riešená, preto predpoklad prípustnosti dovolania je daný v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b).

24. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

25. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

26. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

27. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu, (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku), ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Pre posúdenie, či ide o právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej a pre posúdenie prípustnosti dovolania nie je rozhodujúci subjektívny názor strany sporu, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver dovolacieho súdu rozhodujúceho o jej dovolaní.

28. Keďže dovolateľom nastolená právna otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu vo

veci samej, dovolací súd v ďalšom skúmal, či navrhovateľ opodstatnene vytýkal, že pri riešení tejto otázky zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, pričom dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP).

29. V preskúmvanej veci súd prvej inštancie spolu s odvolacím súdom vyhodnotili, že zákon č. 94/1963 Zb. Zákon o rodine stanovoval kratšiu lehotu na zapretie otcovstva než súčasný zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine. Komentár zákona k novej právnej úprave k plynutiu lehôt uvádza, že azda najčastejším prípadom je predĺženie lehoty oproti pôvodnej právnej úprave. Podmienkou možnosti aplikovať ustanovenie § 117 súčasného Zákona o rodine je, že lehota už začala plynúť a k 1. aprílu 2005 ešte v pôvodnej dĺžke neskončila. Ak by lehota do účinnosti zákona už uplynula, tak sa jej plynutie neobnoví, a to ani v prípade, ak je lehota podľa nového Zákona o rodine omnoho dlhšia než pôvodná lehota. Uplynutím prekluзивnej lehoty v trvaní šiestich mesiacov podľa § 57 ods. 1 zák. č. 94/1963, Zb., Zákon o rodine účinného v čase narodenia plnoletej dcéry zanikol nárok otca na podanie návrhu na zapretie otcovstva, a to uplynutím dňa 25. júna 1998, uplynutím šiestich mesiacov odo dňa narodenia dcéry Z.. Súdny konštatovali nemožnosť použitia § 86 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. v znení účinnom v čase podania návrhu.

30. Podľa § 59 ods. 1, 2 Zákona o rodine č. 94/1963 Zb. platného do 31. 3. 2005 manžel má právo zaprieť otcovstvo voči dieťaťu a matke, ak sú obidvaja nažive a ak nežije jeden z nich voči druhému. Ak nežije ani dieťa, ani matka, toto právo manžel nemá. Aj matka môže do šesť mesiacov od narodenia dieťaťa zaprieť, že otcom dieťaťa je jej manžel. Ustanovenia o zapieraní práve manžela platia tu obdobne.

30.1. Podľa § 62 ods. 1, 2 Zákona o rodine č. 94/1963 Zb. platného do 31. 3. 2005 ak uplynula lehota ustanovená na zapretie otcovstva jednému z rodičov môže generálny prokurátor, ak to vyžaduje záujem spoločnosti podať návrh na zapretie otcovstva proti otcovi, matke a dieťaťu. Ak nie je niektorý z nich nažive, môže generálny prokurátor podať návrh na zapretie otcovstva proti ostatným z nich, ak nie je nažive nikto z nich, môže podať návrh proti opatrovníkovi, ktorého súd pre túto vec ustanovil.

30.2. Zákon č. 94/1963 Zb. Zákon o rodine v znení neskorších predpisov bol s účinnosťou od 1. 4. 2005 zrušený novým zákonom o rodine zverejneným v Zbierke zákonov SR ako zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

30.3. Podľa § 114 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov, právne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. aprílom 2005 sa posudzujú podľa ustanovení tohto zákona. Vznik týchto právnych vzťahov, ako aj práva a povinnosti z nich vzniknuté sa však posudzujú podľa doterajších predpisov.

30.4. Podľa § 117 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov na plynutie lehôt, ktoré sa k 1. aprílu 2005 neskončili, platia ustanovenia tohto zákona.

30.5. Podľa § 119b ods. 1, 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov ak sa manžel alebo jeho opatrovník do 31. decembra 2015 dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že manžel je otcom dieťaťa, ktoré sa po 7. septembri 2008 narodilo jeho manželke, môže manžel alebo jeho opatrovník na súde zaprieť, že manžel je otcom tohto dieťaťa do 31. decembra 2018, ak sa v tejto veci nezačalo konanie pred 1. januárom 2016. Konanie o zapretí otcovstva manželom matky dieťaťa alebo jeho opatrovníkom, o ktorom súd nerozhodol do 31. decembra 2015 sa dokončí podľa predpisu účinného od 1. januára 2016.

30.6. Podľa § 86 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov manžel môže do troch rokov odo dňa, keď sa dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich, že je otcom dieťaťa, ktoré sa narodilo jeho manželke, zaprieť na súde, že je jeho otcom.

30.7. Podľa § 88 ods. 1, 2 Zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov manžel má právo zaprieť otcovstvo voči dieťaťu a matke, ak sú obidvaja nažive a ak nežije jeden z nich voči druhému. Ak nežije ani dieťa ani matka, toto právo manžel nemá. Aj matka môže do troch rokov od narodenia dieťaťa zaprieť, že otcom dieťaťa je jej manžel. Ustanovenia o práve na zapretie otcovstva manželom matky dieťaťa sa použijú primerane.

31. V konaniach pred všeobecnými súdmi sa uplatňuje viazanosť nielen zákonmi Slovenskej republiky, ale aj viazanosť medzinárodnými zmluvami v rozsahu čl. 7 ods. 2 a 5 (čl. 144 ods. 1 ústavy). Medzi tieto medzinárodné zmluvy patrí nespochybniteľne aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorého signatárom je aj Slovenská republika a jeho text bol uverejnený ako Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí pod č. 209/1992 Sb.; na jeho základe bola uznaná právomoc ESĽP k výkladu a použitiu Dohovoru, článkov 1-4 Protokolu č. 4 a článkov 1-5 Protokolu č. 7, pokiaľ k porušeniu práv vyplývajúcich z týchto dokumentov došlo po nadobudnutí ich platnosti pre Slovenskú republiku.

31.1. Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života (čl. 19 ods. 2 ústavy). Ústava však pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru ESĽP týkajúcu sa čl. 8 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydľia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných (čl. 8 ods. 2 dohovoru). V tejto súvislosti už ústavný súd vyslovil, že pojem „súkromný život“ je pojem široký, ktorý nemožno vyčerpávajúcim spôsobom definovať, najmä ho nemožno obmedziť na „intímnu sféru“ a úplne z neho vylúčiť vonkajší svet tejto sféry. Ochrana súkromného života musí teda do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blízkymi a vonkajším svetom, z ktorého nemožno vylúčiť ani profesijnú a pracovnú činnosť. Ochrana „rodinného života“ sa týka súkromia jednotlivca v jeho rodinných vzťahoch voči iným fyzickým osobám, čo v sebe zahŕňa vzťahy sociálne, kultúrne, ale aj morálne či materiálne (m. m. I. ÚS 13/00).

31.2. Zavedenie lehoty, v ktorej domnelý otec musí prijať opatrenia na popretie otcovstva dieťaťa, má za cieľ zabezpečiť právnu istotu a chrániť záujmy dieťaťa spočívajúce v poznaní svojej totožnosti. Tieto ciele však neprevyšujú nad právom otca mať príležitosť poprieť otcovstvo. Praktická nemožnosť poprieť otcovstvo od narodenia dieťaťa predstavuje pre domnelého otca nadmerné bremeno, čo je v rozpore nielen s jeho právom na prístup k súdu a na spravodlivý proces podľa čl. 6 dohovoru, ale neprimerane zasahuje aj do jeho práva podľa čl. 8 dohovoru (rozsudok ESĽP vo veci Mizzi c. Malta č. 26111/02 z 12. januára 2006). Popri právu na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života je tu teda aj princíp právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy.

31.3. V práve Rady Európy sa uplatňovaním premlčacích lehôt v zásade neporušuje čl. 6 ods. 1 dohovoru. Premlčacie lehoty určujú časové lehoty, v ktorých musí účastník uplatniť svoj nárok alebo informovať druhú stranu o nároku. Uloženie primeraných lehôt a procesných podmienok na uplatňovanie nárokov môže podporiť správne spravovanie spravodlivosti zaistením právnej istoty a právoplatnosti a ochranou možných odporcov pred starými nárokmi, voči ktorým môže byť zložitá brániť sa z dôvodu uplynutého času (rozsudok ESĽP vo veci MPP Golub proti Ukrajine č. 6778/05 z 18. októbra 2005). Aj keď sú premlčacie lehoty v práve Rady Európy bežnou črtou vnútroštátnych právnych systémov a slúžia niekoľkým dôležitým cieľom, v záujme svojej zákonnosti sa nimi musí sledovať oprávnený cieľ a musia byť primerané tomuto cieľu (rozsudok ESĽP vo Stubbings a iní proti Spojenému kráľovstvu č. 22083/93 a 22095/93 z 22. 10. 1996). To sa nesporne týka aj lehôt prekluzívnych (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7CdoR/8/2023).

32. Európsky súd pre ľudské práva pri aplikácii čl. 8 Dohovoru v súlade s pozitívnou povinnosťou štátu spočívajúcou v požiadavke vytvorenia systému vhodných prostriedkov na zabezpečenie dodržiavania práva na súkromie zaradil pod jeho rámec aj konanie o určovaní otcovstva. V rozsudku vo veci Mikulič v. Chorvátsko zo dňa 07. februára 2002 ESĽP uviedol, že nemusel určiť, či toto konanie o určenie príbuzenského vzťahu medzi sťažovateľom a jeho predpokladaným otcom je zahrnuté do „rodinného života“ v zmysle čl. 8 Dohovoru, pretože právo poznať svojich predkov patrí do oblasti aplikácie pojmu „súkromný život“ (Yildirim v. Rakúsko, rozsudok zo dňa 19. októbra 1999 a Rasmussen v. Dánsko, rozsudok zo dňa 28. novembra 1984), ktorý zahŕňa dôležité aspekty osobnej identity, ktorých súčasťou je aj totožnosť rodičov. Ochrana vzťahov medzi rodičmi a deťmi je zabezpečená nielen povinnosťou

zdržať sa zásahov do týchto vzťahov zo strany orgánov verejnej moci, ale aj pozitívnu povinnosťou štátu prijať opatrenia v záujme ich ochrany a zabezpečenia ich stability, t. j. v záujme dodržiavania čl. 8 Dohovoru.

32.1. Vo vzťahu k uvedenému EŠLP vyslovil, že účelom čl. 8 Dohovoru je v zásade uchrániť jednotlivca pred svojvoľným zásahom verejnej moci a pri jeho realizácii sa neuspokojí len s príkazom štátu, aby sa zdržal podobných zásahov. K tomuto negatívnemu záväzku možno pripojiť pozitívne záväzky, ktoré sú súčasťou efektívneho rešpektovania súkromného alebo rodinného života. Tieto môžu znamenať prijatie opatrení pre účely rešpektovania súkromného života aj vo vzťahoch jednotlivcov. Hranicu medzi pozitívnymi a negatívnymi záväzkami štátu na účely čl. 8 Dohovoru nemožno presne definovať. Aplikovateľné princípy sú však porovnateľné. Pre určenie, či takýto záväzok existuje, treba vziať do úvahy spravodlivú rovnováhu medzi všeobecným záujmom a záujmom jednotlivca. V rámci toho má štát určitý priestor voľnej úvahy (Mikulič v. Chorvátsko, rozsudok zo dňa 07. februára 2002, sťažnosť Odièvre v. Francúzsko zo dňa 13. februára 2003) a je potrebné, aby pri zvažovaní konkurujúcich si záujmov (nevyhnutnosť ochrany tretích osôb) bola nastavená správna rovnováha (Jäggi v. Švajčiarsko, rozsudok zo dňa 13. júla 2006).

33. Prípadný nesúlad právneho a biologického otcovstva výrazným spôsobom zasahuje do súkromnej sféry právneho otca. Takýto zásah nadobúda osobitnú intenzitu v prípade, ak právny otec napriek dobromyseľnosti o svojom biologickom otcovstve k dieťaťu v čase nadobudnutia statusu otcovstva je podľa platného právneho poriadku aj po zistení uvedeného nesúladu povinný plniť svoje rodičovské práva a povinnosti. Stav nesúladu právneho a biologického otcovstva zasahuje aj samotné dieťa, napr. v jeho práve poznať svojich biologických rodičov, a taktiež kolидуje s právami biologického otca dieťaťa, ktorý sa usiluje dosiahnuť status právneho otca, ako aj s právami matky dieťaťa.

33.1. S ohľadom na uvedené možno konštatovať, že inštitút rodičovstva je kľúčovým inštitútom rodinnoprávnych vzťahov. V tejto súvislosti sa stáva zásadnou otázkou optimálne riešenie určenia rodičovstva s oprávnením participovať na tomto určení všetkým účastníkom rodinnoprávnych vzťahov (členov rodiny). Nemožno spochybniť skutočnosť, že určenie rodičovstva má význam predovšetkým pre postavenie dieťaťa a pre stabilizáciu rodinnoprávnych vzťahov z hľadiska ďalšej výchovy dieťaťa, čomu je podriadené aj hodnotenie rozsahu oprávnení spojených so zapretím otcovstva (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/121/2020).

34. Narodením dieťa vstupuje bez svojho vedomia a vôle do právnych vzťahov v pozícii slabšieho subjektu. S ohľadom na svoju fyzickú i psychickú nezrelosť dieťa nemá možnosť samo vystupovať v právnych vzťahoch v záujme ochrany svojich práv a záujmov. Štát preto právam dieťaťa poskytuje zvláštnu ochranu, ktorá sa odzrkadľuje aj v rámci jeho právneho poriadku poskytujúceho dieťaťu prostredníctvom vnútroštátnych právnych noriem, ale i medzinárodných zmlúv špecifický „ochranný právny status“. V dôsledku uprednostňovania záujmu dieťaťa (resp. práv dieťaťa) v právnych vzťahoch pred záujmami iných osôb nadobúdajú práva dieťaťa charakter privilegovanosti. Avšak aj právo na ochranu záujmov dieťaťa nie je absolútne a musí mať rozumné zákonné limity nezasahujúce predovšetkým do práv iných osôb s jemu konkurujúcimi záujmami. V záujme ochrany práv dieťaťa, predovšetkým zabezpečenia jeho výchovy a výživy biologickými rodičmi, právny poriadok ustanovuje určenie rodičovstva (určenie materstva a zapretie otcovstva) špecifickým spôsobom (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. apríla 2011 č. k. PL. ÚS 1/2010-57).

35. Právnym následkom určenia otcovstva by malo byť nadobudnutie rodičovských práv a povinností k dieťaťu smerujúcich k naplneniu požiadavky zabezpečenia ochrany dieťaťa, predovšetkým materiálnych i nemateriálnych podmienok pre jeho výchovu a výživu biologickým rodičom. Právo dieťaťa poznať svojich biologických rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane práv dieťaťa je vo všeobecnosti spojené s jeho právom na zabezpečenie jeho výchovy a výživy biologickými rodičmi. Zodpovednosť predovšetkým biologických rodičov za zabezpečenie starostlivosti o dieťa je v súlade so spoločnosťou, morálkou i právom v zásade akceptovaným princípom zodpovednosti, podľa ktorého by mal každý jednotlivec niesť zodpovednosť za svoje konanie, ako aj následky z neho vyplývajúce.

36. EŠLP v rozhodnutí vo veci Paulík v. Slovensko pripomenul, že hlavným účelom čl. 8 Dohovoru je

ochrana jednotlivca proti svojvoľným zásahom zo strany verejných orgánov. Tento článok však nevyžaduje iba to, aby sa štát zdržal takýchto zásahov: môže zakladať aj pozitívne záväzky obsiahnuté v účinnom „rešpektovaní“ súkromného alebo rodinného života. Hranice medzi pozitívnymi a negatívnymi záväzkami štátu podľa tohto ustanovenia nemožno vždy presne vymedziť, aplikovateľné zásady sú ale aj tak podobné. V kontexte oboch je potrebné brať ohľad na spravodlivú rovnováhu, ktorá musí byť dosiahnutá medzi protichodnými záujmami jednotlivca a spoločnosti ako celku a v kontexte oboch štát požíva určitú mieru voľnej úvahy (rozsudok Shofman v. Rusko zo dňa 24. novembra 2005). Navyše aj v súvislosti s pozitívnymi záväzkami vyplývajúcimi z prvého odseku, „pri dosahovaní požadovanej rovnováhy môžu mať určitý význam ciele uvedené v druhom odseku“ (Powell a Rayner v. Spojené kráľovstvo, rozsudok zo dňa 21. februára 1990).

37. K stretu práva právneho otca na zosúladienie právneho a biologického otcovstva s právom na zachovanie stability rodinných pomerov v záujme ochrany práv dieťaťa ESLP vo veci Kroon c/a Holandsko (rozsudok zo dňa 27. októbra 1994) uviedol, že nie je dovolené, aby právna domnienka prevažovala nad biologickou a spoločenskou realitou bez toho, aby bol braný zreteľ na zistené skutočnosti a priania dotknutých osôb. Na tento záver ESLP nadviazal vo veci Shofman proti Rusku, v ktorej konštatoval porušenie práva sťažovateľa vyplývajúceho z čl. 8 Dohovoru v dôsledku nemožnosti poprieť otcovstvo.

38. Vo veci Novotný v. Česká republika (rozsudok zo dňa 07. júna 2018), v ktorom právoplatné rozhodnutie súdu o určenie otcovstva sťažovateľa zakladalo prekážku veci právoplatne rozhodnutej, brániacu novému rozhodovaniu vo veci, ESLP zopakoval, že konanie týkajúce sa určenia otcovstva je súčasťou práva na súkromný život v zmysle čl. 8 Dohovoru, zahŕňajúceho dôležité aspekty osobnej identity. Súd mimo iného uviedol, že podstata sťažnosti nespočívala v tom, aby sa štát zdržal konania, ale spočívala v tom, že štát mal v rámci sporu o určenie otcovstva podniknúť kroky s cieľom vyriešiť s určitosťou jeho vzťah k dieťaťu (Tsvetelin Petkov proti Bulharsku, rozsudok zo dňa 15. júla 2014). Konštatoval, že sťažovateľ má legitímne právo, prinajmenšom príležitosť, poprieť otcovstvo dieťaťa, ktoré podľa vedeckých dôkazov nie je jeho vlastné a tiež, že jeho domnelá dcéra môže mať záujem poznať svojho biologického otca. Opätovne uviedol, že neexistencia konania, ktoré by uviedlo do súladu stav právny so stavom biologickým je v nesúlade s prianím dotknutých osôb a v skutočnosti nikomu neprospieva. ESLP dospel k záveru, že nebola zaistená spravodlivá rovnováha medzi záujmami sťažovateľa a záujmami spoločnosti, a tým nemal možnosť napadnúť právne určené otcovstvo.

39. V paternitných vzťahoch, aj v prejednávanej veci, sú proti sebe postavené práva dieťaťa a jeho, i keď domnelého otca. Obe strany majú právo na udržanie právnej istoty a jej stabilitu. Rovnako majú mať istotu vo svojej vlastnej identite, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je i fakt, kto je koho rodičom, resp. kto je koho dieťaťom. Na druhej strane sú tu záujmy dieťaťa, ktoré je v porovnaní s dospelým stranou slabšou, zasluhujúcou si viac ochrany. Vzhľadom na to je nevyhnutné aplikovať test proporcionality, čo znamená zamerať sa na spôsobilosť dosiahnutia stanoveného cieľa (test vhodnosti) a na najšetrnejší zásah vo vzťahu k dotknutému základnému právu (test potrebnosti), a následne zhodnotiť za akých okolností bude prejavovaný súhlas jednej či druhej strane. Je potrebné dosiahnuť rovnováhu medzi záujmom otca vec prejednať a záujmom všeobecným, ktorý chráni práva dieťaťa, ale aj právo na právnu istotu.

40. Dovolací súd považuje za podstatné zvýrazniť tú okolnosť, že po vyhlásení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2010 (8. september 2011) došlo k strate účinnosti ustanovenia § 86 ods. 1 zákona o rodine, a keďže Národná rada Slovenskej republiky v lehote do šiestich mesiacov od jeho vyhlásenia v zbierke zákonov neuviedla ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o rodine do súladu s čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, tak jej márnym uplynutím ustanovenie § 86 ods. 1 zákona o rodine stratilo aj platnosť. Legislatívnou nečinnosťou zákonodarcu tak došlo k situácii, že po vyhlásení označeného nálezu ústavného súdu až do prijatia zákona č. 175/2015 Z. z. nebola v podmienkach právneho poriadku vytvorená možnosť zaprieť otcovstvo manželom matky. Až prijatím zákona č. 175/2015 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2016 zákonodarcu ústavne udržateľným spôsobom reagoval na vzniknutú situáciu a označenú medzeru v práve vyplnil novoprijatým znením § 86 ods. 1 zákona o rodine. V

dôvodovej správe k príslušnej časti zákona č. 175/2015 Z. z. zákonodarca ozrejmal teleologický základ prechodného ustanovenia § 119b ods. 1 zákona o rodine v podobe snahy normatívne uchopiť situácie týkajúce sa detí narodených po 7. septembri 2008, ktoré by ani po prijatí zákona č. 175/2015 Z. z. nebolo možné (s ohľadom na prospektívne účinky normatívnej legislatívnej zmeny) posudzovať podľa starej právnej úpravy a ani podľa novej právnej úpravy. Bez označeného prechodného ustanovenia by po účinnosti zákona č. 175/2015 Z. z. nebolo možné zaprieť otcovstvo u detí narodených po 7. septembri 2008 v celej šírke lehoty podľa už derogovanej právnej úpravy. Zapretie otcovstva by bolo vylúčené aj u detí narodených po vyhlásení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2010 do prijatia zákona č. 175/2015 Z. z., ak by sa ich právny otec dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich jeho otcovstvo bezprostredne po narodení dieťaťa a vyhlásení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2010 v zbierke zákonov.

40.1. Ústavný súd vo svojom náleze konštatoval, že nejde o právo hmotnoprávnej povahy, ktoré by bolo možné zahrnúť do „práv vzniknutých“ zo základného rodinnoprávneho vzťahu (otec - dieťa), ale ide o právo v podobe žalobného práva. Možno formulovať predbežný záver, že uplatnenie práva na zapretie otcovstva je potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej v čase jeho uplatnenia.

41. Ústavný súd ďalej v náleze z 27. júna 2025 sp. zn. IV. ÚS 224/2025 konštatoval, že z posudzovaného ustanovenia § 119 ods. 1 zákona o rodine vrátane súvisiacej časti dôvodovej správy a jej teleologického pozadia nič nesignalizuje, že by vylučovala použitie ustanovenia § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016 aj na prípady detí narodených pred 8. septembrom 2008, ak sa manžel ich matky dozvedel o skutočnostiach dôvodne spochybňujúcich jeho otcovstvo po 31. decembri 2015 (alebo aj pred týmto dátumom, avšak zaprel otcovstvo v lehote podľa § 86 ods. 1 zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016).

41.1. Taktiež konštatoval, že „... vo veci sťažovateľa nič nebráni aplikácii právnej normy (ustanovení zákona o rodine o zapretí otcovstva) ako normy procesnej, teda v aktuálne účinnom znení, čo zodpovedá právnomu názoru ústavného súdu vyjadrenému v jeho náleze sp. zn. PL. ÚS 1/2010. Preto je riešenie zvolené konajúcimi súdmi zásadne nesprávne, a to v intenciách až ústavnej neudržateľnosti. V dôsledku okolností vývoja zákonnej úpravy ovplyvnenej legislatívnym vákuom po derogačnom náleze ústavného súdu sa totiž pri kritickom prechodnom ustanovení, (ktoré použiteľnosť zmeny zákona špecifickým spôsobom časovo predsúva) nepoužije interpretačné pravidlo a contrario, a to v zmysle, že len v popísanom prípade (dieťa narodené po 7. septembri 2008) tak (teda použije sa nová právna úprava), kým v ostatných prípadoch (dieťa narodené 7. septembra 2008 alebo skôr) naopak, (teda použije sa skoršia právna úprava). Sťažovateľovi teda nová právna úprava svedčí a splňa z hľadiska lehoty na podanie návrhu jej kritériá.”

42. Vo všeobecnosti potom platí, že v prípade detí narodených manželke pred 8. septembrom 2008 sa pri podaní žaloby o zapretie otcovstva po 31. decembri 2015 posúdi lehota na podanie takej žaloby podľa zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016 (§ 86 ods. 1 tohto zákona), avšak bez garancie zachovania dotknutej lehoty, resp. jej zachovania v plnom rozsahu tak, ako je uvedená garancia upravená v označenom prechodnom ustanovení pre prípad detí narodených po 7. septembri 2008.

43. Súd prvej inštancie a odvolací súd teda postupovali nesprávne, keď dospeli k záveru o nemožnosti použitia § 86 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. v znení účinnom v čase podania návrhu (1. 3. 2023). Nakoľko v danej veci ide o prípad dieťaťa narodeného manželke pred 8. septembrom 2008 a návrh bol podaný po 31. decembri 2015, lehota na podanie takej žaloby sa mala posudzovať podľa zákona o rodine v znení účinnom od 1. januára 2016, a to ust. § 86 ods. 1 tohto zákona.

44. Bude teda potrebné v danej veci, čo sa týka momentu začatia plynutia lehoty na zapretie otcovstva, aplikovať súčasne účinné znenie zákona (na rozdiel od výsledku záverov konajúcich súdov). Rozhodujúcou skutočnosťou je, kedy sa právny otec dozvedel o nesúlade biologického a právneho otcovstva, resp. o skutočnostiach spochybňujúcich jeho otcovstvo, pretože až týmto momentom získava možnosť vedome svojím rozhodnutím pokračovať v už založenom vzťahu alebo využiť právne prostriedky na odstránenie nesúlady medzi právnym a biologickým otcovstvom. To, či sa právny otec v preskúmvanej veci o skutočnosti spochybňujúcej jeho otcovstvo dozvedel 31. 1. 2023 z čestného

prehlásenia jeho sestry - C. musí byť predmetom dokazovania pred súdom.

45. Dovolací súd tak vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že dovolanie navrhovateľa smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ale zároveň ho posúdil aj ako dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

46. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

47. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

48. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP).

49. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách odvolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

50. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.